

Asia: VN/19873/2023

Lausuntopyyntö syyteneuvottelun käyttöalan laajentaminen; työryhmän mietintö

Nykytila

Mitä huomioita teillä on nykytilaa koskien?

Syyttäjälaitos kiinnittää erityistä huomiota siihen, että mietinnössä käsitellään pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmakirjausta, jonka mukaan oikeusprosesseja sujuvoitetaan uudistamalla riita-, rikos- ja hakemusprosesseja. Tavoitteena on nopeuttaa ja sujuvoittaa prosesseja samalla huomioiden oikeusturva ja perusoikeudet. Yhtenä keinona tähän on mainittu syyteneuvottelun käyttöalan laajentaminen. Syyttäjälaitoksen mielestä rikosprosessien sujuvoittaminen on oikeusvaltion näkökulmasta periaatteellisesti, mutta myös käytännössä yksi tärkeimmistä hallitusohjelmaan kirjatuista tavoitteista. Koko rikosprosessiketju on pahoin ruuhkautunut, eikä kansalaisten perustuslain 21 §:ssä taattu oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä enää toteudu. Tilanne on hyvin ongelmallinen niin lainkäyttäjän kuin kansalaisen näkökulmasta. Ratkaisut on löydettävä nyt. Tämä tarkoittaa rohkeita ja perusteellisia uudistuksia, joilla päästään niihin tavoitteisiin, jotka hallitusohjelmaan on kirjattu. Muutoksia tarvitaan kipeästi ja mahdollisimman nopeasti, sillä oikeuslaitos kamppailee alati vähenevien resurssien kanssa, eikä tilannetta ole mahdollista korjata enää muutoin kuin lainsäädännöllä. Syyttäjälaitoksen käsityksen mukaan on myös ilmeistä, että seuraava syyteneuvottelun lainsäädännöllinen tarkastelu tapahtunee vasta vuosien kuluttua.

Syyttäjälaitos pitää hyvänä, että syyteneuvottelun käyttöalaa laajennetaan. Käyttöalan rajausta ei ole looginen, eikä kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta hyväksyttävä. Syyttäjälaitoksen mielestä jutun laadun pitäisi olla merkittävin tekijä sen arvioimisessa sopiiko yksittäinen juttu syyteneuvoteltavaksi. Syyttäjälaitos kannattaa kaikkien rikosten syyteneuvottelua pois lukien rikokset, joista voidaan syyttäjän arvion perusteella tuomita elinkautinen vankeus. Myös rikoshyödyistä neuvottelemisen pitää sallia koko laajuudessaan.

Syyteneuvottelun käyttöä hankaloittaa merkittävästi asianomistajan suostumuksen vaatiminen erityisesti useita asianomistajia omaavissa rikosasioissa. Asianomistajien suostumusten hankkiminen syyteharkintavaiheessa tai jo tuomioistuimeen vireille saatetun jutun aikana tapahtuvassa syyteneuvottelussa lisää merkittävästi syyttäjien työtaakkaa ja vähentää halua syyteneuvotella asiaa.

Esitutkinnan aikaisen tunnustamismenettelyn vähäinen tunnettuus poliisissa on mitä luultavimmin vaikuttanut sen käyttöön negatiivisesti, mutta tunnustamismenettelyn käyttö ei ole kuitenkaan läheskään niin vähäistä, kuin tilastot antavat ymmärtää. Syyttäjät ovat kokeneet syyteneuvottelun osin liian työlääksi, ja menettelyn byrokraattiseksi ja aikaa vieväksi. Säästöt kohdistuvat pääasiassa tuomioistuimille, ja poliisille on vaikea perustella syyteneuvottelua, mikäli esitutkinta on jo pitkällä. Nykyisin syyttäjän on ollut kannattavaa pyrkiä esitutkinnan aikaiseen tunnustamismenettelyyn, vaikka esitutkinta olisikin jo pitkällä, jotta asia saataisiin eteenpäin ilman asianomistajan suostumuksia. Näin on ollut järkevää toimia, koska se on ollut ainoa tapa, jolla on tosiasiasa säästetty eniten syyttäjän työaikaa.

Keskeiset ehdotukset

Velvollisuus arvioida syyteneuvottelun edellytyksiä

Syyttäjän velvollisuus arvioida syyteneuvottelun edellytyksiä jokaisen rikosasian yhteydessä todennäköisesti lisää jossain määrin syyteneuvottelun käyttämistä. Jotta arvioiminen tapahtuu oikeista lähtökohdista, ja oikeat jutut tunnistetaan syyteneuvotteluun sopiviksi, vaatii uusi velvollisuus laajaa koulutusta poliisissa ja Syyttäjälaitoksessa. On selvää, ettei tällaisesta arvioinnista voida vaatia erillisiä päätöksiä, vaan syyttäjä toimii arvioinnissaan virkavastuulla.

Ilmoitukset asianosaisten oikeuksista

Mitä enemmän asianosaiset ovat tietoisia syyteneuvottelusta, sitä varmemmin juttu, jossa syyteneuvottelun edellytykset ovat olemassa, myös päättyy menettelyn piiriin. Syyttäjälaitos kuitenkin huomauttaa, että mietinnössä käytännössä entiselleen jätetty neuvoteltavissa olevien rikosnimikkeiden rajausta johtaa tässä kohtaa eriarvoisuuden korostumiseen. Asianosaisille ilmoitettu oikeus saada asiansa käsiteltyä joutuisammin ja saada hyväkseen neuvottelussa tunnustamista vastaan tiettyjä etuja, ei olekaan oikeus kaikille, vaan ainoastaan harvalle joukolle ilman kestäviä ja loogisia perusteluja. Rikosepäily voi myös näyttäytyä esitutkinnan alkuvaiheessa erilaiselta, kuin esitutkinnan edetessä. Epäillylle alkuvaiheessa ilmoitettu oikeus mahdollisuudesta syyteneuvotella asia voikin osoittautua vääräksi, jos rikosnimike muuttuu tutkinnan edetessä tai tutkija yksinkertaisesti erehtyy asian soveltumisesta neuvoteltavaksi. Vaikka pelkästään syyteneuvottelun mahdollisuudesta ilmoittaminen ei vielä automaattisesti johdakaan syyteneuvotteluun, voi tämän oikeuden tai mahdollisuuden epääminen aiheuttaa petetyksi tulemisen tunteita tai vähintäänkin ylimääräistä hämmennystä.

Syyteneuvottelun kohteena olevat rikokset

Syyteneuvottelun kohteeksi soveltuvien rikosnimikkeiden laajentaminen on ehdottomasti kannatettavaa. Sen lisäksi, mitä jo edellisessä kohdassa syyteneuvottelun kohteena olevien rikosten osalta on lausuttu, Syyttäjälaitos pitää edelleen ongelmallisena sitä, että epäloogisena ja epätasa-arvoisena pidettyä syyteneuvottelun ulkopuolelle jätettyjen rikosten listausta esitetään käytännössä ylläpidettäväksi. Työryhmän perustelut muutoinkin ontuvat tältä osin. Ei ole perusteltua, että esimerkiksi törkeä ryöstö olisi syyteneuvoteltavissa, mutta pahoinpitely tai törkeä vammantuottamus eivät. Aivan yhtä hyvin rikosasia, jossa samalla tekijälle on kasaantunut useita pahoinpitelysyytteitä ja muita vähäisempiä rikoksia, voi juttuna vaatia lukuisia todistajien kuulemisia sekä kirjallisen näytön keräämistä. On selvää, että tämänkin kaltaisen rikosasian syyteneuvottelu olisi prosessiekonomista, säästäisi viranomaisresursseja ja nopeuttaisi tuomioistuinprosessia.

Useimmiten lopputulos on jo ennen tuomiota kaikkien tiedossa, mutta täysimittainen oikeudenkäynti järjestetään, koska muutakaan ei voida. Kirjallinen menettely ei ole ratkaisu, koska vain harvoin epäilty on myöntänyt esitutkinnassa kaikki teot tilanteessa, jossa samalle henkilölle on kertynyt yhdellä kertaa käsiteltäväksi useita rikosilmoituksia. Usein vasta pääkäsittelyssä vastaajalle selviää koko rikossarjansa laatu ja laajuus ja se, että syyttäjällä on kaikki tarvittava näyttö kerättynä. Kustannuksilta ei kuitenkaan enää tässä vaiheessa voida juuri välttyä, koska todistajat on mahdollisesti jo haastettu paikalle, DNA-lausuntoja, todistajien kuulemisia ja monia muita esitutkintatoimenpiteitä on jo ehditty tekemään. Syyttäjällä tulisi olla käytössään neuvotteluvaltti näitäkin tilanteita varten, jolloin hän voisi tarjota rangaistuksen mittaamista alennetulta asteikolta nopeamman prosessin lisäksi, mikäli vastaaja tunnustaa ja mahdollisesti sopii vahingonkorvauksista asianomistajien kanssa.

Syyttäjälaitos pitääkin kannatettavampana, loogisempana ja kansalaisten yhdenvertaisuuden paremmin huomioivana ratkaisuna liitteenä olevassa muistiossa perusteltua vaihtoehtoa vapauttaa kaikki rikoslakirikokset syyteneuvottelun piiriin, pois lukien rikokset, joista syyttäjän arvion mukaan voisi seurata elinkautinen vankeusrangaistus. Arvioitaessa rikosasian soveltuvuutta syyteneuvotteluun huomio tulee erityisesti kiinnittää asian laatuun, jonka syyttäjä virkavastuullaan arvioisi ja jonka tuomioistuin lopulta päättäisi.

Yhteisösakosta neuvottelu

Nimenomainen maininta laissa mahdollisuudesta neuvotella yhteisösakosta selkeyttää nykytilaa. Ehdotettu toteuttamistapa on myös helposti sovellettavissa ja riittävän käytännönläheinen.

Liiketoimintakiellosta neuvottelu

Syyttäjälaitos pitää hyvänä uudistuksena sitä, että syyttäjä voisi neuvotella myös liiketoimintakiellosta. Toteuttamistavassa on kuitenkin puutteita. Lain mukaan tuomioistuin määrää liiketoimintakiellon syyttäjän vaatimuksesta. Laissa ei kuitenkaan ole selkeitä ohjeita siitä, milloin liiketoimintakiellon voi jättää vaatimatta, vaan kysymys on kokonaisharkinnasta. Usein liiketoimintakiellosta neuvottelemisen onkin jo nyt voinut olla epävirallisten syyteneuvottelujen kohteena. Syyteneuvottelussa vastaaja on voinut tuoda esille sellaisia seikkoja, joiden perusteella syyttäjä olisi jättänyt liiketoimintakiellon vaatimatta myös ilman neuvottelua, mikäli kyseiset seikat olisivat selvinneet aikaisemmassa vaiheessa.

Nyt ehdotetaan, että mikäli syyttäjä on jättänyt syyteneuvottelun tuloksena liiketoimintakiellon vaatimatta, on siitä tehtävä kirjaus tuomioesitykselle, koska tuomioistuimelle on esityksessä jätetty mahdollisuus syyteneuvottelun lopputuloksesta riippumatta määrätä liiketoimintakielto. Esitys jättää epäselväksi sen kysymyksen, voiko syyttäjä edellä ensin kuvatussa tilanteessa luopua vaatimasta liiketoimintakieltoa tuomioistuinta sitovasti, ja tarvitseeko tällöin tuomioesitykselle tehdä mainittua kirjausta. Syy liiketoimintakiellon vaatimatta jättämiselle ei tosiasiallisesti ole ensin mainitussa tapauksessa ollut syyteneuvottelu, vaan vasta syyteneuvottelun aikana esiin tullut uusi selvitys. Syyttäjälaitoksen käsityksen mukaan tuomioistuimella ei kyseisessä tilanteessa olisi ehdotetun säännöksen mukaista poikkeamismahdollisuutta määrätä liiketoimintakieltoa, vaikka syyttäjä ei sitä vaadi. Jos taas liiketoimintakieltoa ei vaadita puhtaasti siksi, että asia on niin syyteneuvottelun lopputuloksena sovittu, ehdotuksen mukaan tuomioistuin voisi kuitenkin poiketa siitä.

Syyttäjälaitos oudoksuu mainittua esityksessä ehdotettua tarvetta jättää tuomioistuimelle mahdollisuus määrätä liiketoimintakielto, vaikka syyttäjä ei ole sitä vaatinut. Tuomioistuimella ei pääsääntöisesti ole toimivaltaa tuomita tai määrätä seuraamuksia, joista syyttäjä ei ole esittänyt vaatimusta. Liiketoimintakiellon osalta ei ole perusteltua säätää poikkeusta, etenkin syyteneuvottelun yhteydessä. Vastaajan mahdollisesti koko neuvottelun olennaisimpana sovittuna asiana pitämä liiketoimintakielto saattaakin langeta hänelle tunnustamisesta ja neuvottelusta huolimatta. Tällainen sääntely ei tee syyteneuvottelusta ainakaan yhtään houkuttelevampaa. Syyttäjälaitoksen mielestä tuomioistuimelle ei tule säätää tällaista poikkeusta.

Rikoshyödyistä neuvottelu, kun se liittyy asianomistajan vahingonkorvausvaatimukseen

Syyttäjälaitos pitää kannatettavana sitä, että neuvottelun piiriin ehdotetaan otettavaksi myös rikoshyöty. Tältä osin mietinnön perustelut jättävät kuitenkin epäselväksi, missä tilanteissa syyttäjä voi siitä neuvotella. Ehdotetun pykälän muotoilu: ” Syyttäjä voi 10 §:ssä tarkoitetussa tuomioesityksessä sitoutua jättämään vaatimatta rikoksen tuottamaa taloudellista hyötyä menetetyksi siltä osin kuin asianomistaja ei vaadi vahingonkorvausta tai edunpalautusta” antaa ymmärtää, että syyttäjällä on mahdollisuus neuvotella rikoshyödyistä kaikissa niissä tilanteissa, joissa rikos on tuottanut tekijälleen taloudellista hyötyä, kuitenkin poissuljettuna se osuus, minkä asianomistaja vaatii itselleen. Kuitenkin mietinnön perusteluissa kohdassa 4.1.6 todetaan pykälän sanamuodon vastaisesti, että hyödyistä neuvottelemisen on mahdollista, jos rikoshyöty liittyy asianomistajan vahingonkorvausvaatimukseen ja vastaaja on saavuttanut sopimuksen asianomistajan kanssa vahingonkorvauksen määrästä, mutta syyttäjä katsoo vahingon olevan sovittua suurempi.

Sopimusedellytyksen kytkeminen hyödyistä neuvottelemiseksi ei ole perusteltua. Asianomistajan ei pidä voida estää syyteneuvottelua siksi, ettei hän pääse sovintoon ennen tuomioistuin käsittelyä vahingonkorvauksesta. Syyttäjän tulee asianomistajan ja vastaajan erimielisyydestä huolimatta voida neuvotella esimerkiksi siten, että tuomioesitykseen kirjataan syyteneuvottelussa sovittu hyödyn laskentatapa tai siten, että tuomioesitykseen kirjataan sovituksi rikoksen tuottamaksi hyödyn määräksi arviolta x euroa, josta tuomioistuin vähentää asianomistajan vaatiman ja/tai tuomioistuimen oikeaksi arvioiman vahingon määrän. Mikäli tuomioistuimen asianomistajalle tuomittu vahingon määrä ylittää arvioitun hyödyn määrän, ei hyötyä tulisi tuomittavaksi lainkaan. Tämän ei pitäisi tuottaa suurempia ongelmia tai tulkintavaikkeuksia.

Jos hyödyistä neuvottelemista rajoitetaan esitetyllä tavalla, tarkoittaa se sitä, että hyötyasia saatetaan sellaisenaan tuomioistuimen pääkäsittelyyn. Tämä kasvattaa aivan turhaan niin viranomaiskuluja kuin usein varsin merkittäviä puolustuksen kuluja sekä pitkittää käsittelyä tarpeettomasti. Rikosasioissa tyypillinen joidenkin tuhansien eurojen rikoshyödyn käsitteleminen vuosien ajan mahdollisesti kahdessa oikeusasteessa ei ole missään järkevässä suhteessa siihen, että syyteneuvottelussa voidaan neuvotella vuosienkin vankeusrangaistuksesta. Varsin usein vastaajalta ei ole edes saatavissa mitään konkreettista varallisuutta, joten tällaisissa käytännössä vain laskennallisissa tilanteissa hyödyistä neuvottelemisen kieltäminen ole mitenkään perusteltua.

Mietinnön kohdassa 5.1.3 on pidetty periaatteessa mahdollisena saattaa syyteneuvottelun piiriin niin arvo-, kuin esinekonfiskaatiokin sekä muut menettämisseuraamukset. Kyseissä kohdassa on todettu, että ” vaikka rikoshyödyistä neuvottelu olisi ristiriidassa rikastumiskieltoperiaatteen kanssa, jo nykysääntely mahdollistaa sen, että syyttäjä voi jättää vaatimatta ja tuomioistuin kohtuullistaa rikoshyötyä osin syyteneuvottelua muistuttavilla perusteilla. Kuten kohtuullistamisen, myöskään

rikoshyödyistä neuvottelun ei kuitenkaan tulisi olla pääsääntö ja syyttäjä saisi vapaasti harkita, neuvotteleeko tämä rikoshyödyistä ja millä tavoin. ” Tästä huolimatta mietinnössä ehdotetaan varsin rajattua hyödyistä neuvottelun mahdollisuutta. Vapaampi neuvottelu on hylätty toteamalla vain, ettei työryhmä pidä sitä perusteltuna, kuitenkaan perustelematta miksi. Syyttäjälaitos oudoksuu valittua ratkaisua ja toivoo asian uudelleen harkintaa.

Syyttäjälaitos kiinnittää myös huomiota siihen yhdenvertaisuuteen liittyvään, Helsingin hovioikeuden lausunnossaan mainitsemaan seikkaan, että kaikista esitetyistä oheisseuraamuksista: liiketoimintakiellosta, yhteisösakosta sekä rikoshyödyistä, neuvottelemisen mahdollistaminen kohdistuu varsin rajatulle joukolle pääasiassa talousrikollisia. Neuvottelun lopputulos voi näissä tapauksissa olla merkittävästi edullisempi kuin ilman neuvottelua samalla, kun koko syyteneuvottelun ulkopuolelle jätetään edelleen suuri joukko rikoksia vailla neuvottelumahdollisuuksia. Tämä voi myös tarkoittaa sitä, että menettely ei juurikaan yleisty, mutta vastaajat onnistuvat neuvottelemaan itselleen entistä parempia sopimuksia. Tämäkin tukee sitä näkemystä, että syyteneuvottelun kohteeksi tulee avata kaikki rikosnimikkeet ja menettämisseuraamukset.

Syyteneuvottelu muutoksenhakuasteessa

Syyttäjälaitos pitää esityksessä ehdotettua mahdollisuutta kannatettavana ja hyvin perusteltuna.

Seuraamuskannanottojen informatiivisuus

Syyttäjälaitos on jo nyt ohjeistanut syyttäjiä ilmaisemaan tuomioesityksessä varsin tarkkaan sen seuraamuskannanoton, mitä syyttäjä vaatisi ilman syyteneuvottelua sekä sen, mitä syyttäjä vaatii syyteneuvottelun lopputuloksena. Muutos ei siten olisi syyttäjille mitenkään mullistava ja esitetty muutos kohdistunee enimmäkseen tuomioistuimiin.

Tunnustamisoikeudenkäynnin määräaika

Syyttäjälaitos pitää perusteltuna pidentää tunnustamisoikeudenkäynnin määräaika. Parempi vaihtoehto olisi kuitenkin säätää, että tunnustamisoikeudenkäynti on pidettävä viipymättä. Tarkat aikarajat eivät ole käytännössä osoittautuneet toimiviksi ja johtavat vain siihen, että syyttäjä joutuu makuuttamaan pöydällään valmista tuomioesitystä, jotta kaikille asianosaisille ja tuomioistuimelle sopiva aika tunnustamisoikeudenkäynnille löytyisi. Mikäli tarkka aikaraja säädetään, pitäisi sen olla vähintään 90 päivää.

Esitutkintalain mukainen tunnustamismenettely

Työryhmämietinnön mukainen käsitys siitä, ettei tunnustamismenettelyä käytettäisi, täytynee perustua tilastointiin liittyviin virheisiin. Syyttäjälaitoksen tiedossa on esimerkiksi, että pelkästään Päijät-Hämeen käräjäoikeudessa tunnustamisoikeudenkäynnissä käsiteltyjä asioita on ollut yli 30, kun työryhmämietinnön mukaan niitä ei olisi ollut lainkaan. Mietinnön julkaisemisen jälkeen siinä ehdotettu tunnustamismenettelystä luopuminen on aiheuttanut paljon kritiikkiä syyttäjien keskuudessa. On näin ollen oletettavaa, että menettelyä käytetään enemmän, kuin tilastot antavat ymmärtää. Myös tämän lausunnon kirjoittajalla on useita hyviä kokemuksia tunnustamismenettelystä. Palautetta antaneiden syyttäjien näkemyksen mukaan tunnustamismenettelyä käytetään esitutkinnassa pääasiassa siksi, ettei se vaadi asianomistajien suostumusta, ja on sillä tavoin myös vähäisemmillä resursseilla ja vaivalla toteutettavissa.

Tunnustamismenettelyssä myöskään rangaistuksen mittaaminen alennetulta asteikolta ei ole automaatio, vaan sekin on syyttäjän harkinnan varaan jätetty seikka – tosin se edellyttää tutkinnanjohtajan esitystä.

Esitutkinnan aikaista tunnustamismenettelyä tulee kuitenkin yksinkertaistaa, mutta siitä ei tule esityksessä kuvatulla tavalla luoda samanlaista kuin syyteneuvottelusta asianomistajien suostumuksineen ja rajattuine rikosnimikkeineen vaan päinvastoin. Tunnustamismenettelystä luopumisen sijaan tunnustamismenettelyssä säädettyä syyttäjän mahdollisuutta neuvotella myös siitä, sitoutuuko hän ylipäättään vaatimaan rangaistusta alennetulta asteikolta, pitäisi ulottaa koskemaan koko syyteneuvottelua. Myös asianomistajan suostumusedellytyksestä tulee luopua kokonaan myöhemmin tässä tekstissä kuvatulla tavalla.

Sitoutumisen alennetulta asteikolta mittaamiseen tulee olla yksin syyttäjän arvioitavissa, eikä sen pitäisi olla riippuvainen tutkinnanjohtajan esityksestä. Kyseessä on puhtaasti lainkäyttöviranomaiselle kuuluva tehtävä. Muilta osin rajoittamiseen ja syyttämättäjäättämiseen liittyvät menettelysäännöt voisivat olla mietinnössä esitetyllä tavalla. Tosin Syyttäjälaitos vahvasti puolustaa sitä näkemystä, että myös esitutkinnan aikainen syyteneuvottelu tulee mahdollistaa kaikkien rikosnimikkeiden osalta. Menettelyjen yhtenäistäminen olisi tällä tavoin tehtynä looginen ja käyttökelpoinen kokonaisuus sekä varmuudella lyhentäisi rikosprosessin kestoja ja toisi täysimittaiseen oikeudenkäyntiin liittyviin kustannuksiin verrattuna merkittäviä säästöjä.

Esitutkinnan aikaista tunnustamismenettelyä voidaan jatkossa hyvin kutsua syyteneuvotteluksi, koska siitähän menettelyssä tosiasiaa on kyse ollut tähänkin asti.

Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Mietinnössä ei ole lainkaan huomioitu täysimittaisten pääkäsittelyjen aiheuttamia puolustuksen kustannuksia valtiolle. Erittäin rajattuna esitetty syyteneuvottelun uudistus johtaa edelleen useisiin jopa turhinakin pidettäviin täysimittaisiin oikeudenkäynteihin, ja merkittäviin puolustuksen kustannuksiin. Vapaan syyteneuvottelun sijaan on lähdetty hienosäätämään vähäisiä muutoksia, ja lopputulos on Syyttäjälaitoksen mielestä joltain osin entistä huonompi; ilman asianomistajan suostumusta sovellettavasta esitutkinnan aikaisesta tunnustamismenettelystä luovuttaisiin, syyteneuvottelun piiriin kuuluvat rikosnimikkeet laajenisivat kolmella, mutta kokonaisuus säilyisi epäloogisena sekä yhdenvertaisuuden näkökulmasta entistä ongelmallisempana, rikoshyödyistä neuvottelemisen on ilman perusteluja rajattu vain tiettyihin tilanteisiin ja liiketoimintakiellon voi tuomioistuimien määrätä tuomioesityksessä sovitusta huolimatta. Esityksen mukaisilla toimenpiteillä syyteneuvottelujen lukumäärä kasvanee hieman, mutta edelleen menettelyn soveltamisen suurimmat kompastuskivet: asianomistajan suostumus ja rikosnimikkeiden rajaaminen, estävät syyteneuvottelun avulla saavuttamasta mitään merkittäviä kustannussäästöjä tai rikosprosessien sujuvoittamista.

Millaisia viranomaisvaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Jos syyteneuvottelusta saadaan helposti sovellettava, kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun turvaava ja myös asianosaisille ymmärrettävä menettely, on sillä mahdollisuudet vakiintua yhdeksi hyödyllisimmistä työkaluista rikosprosessien sujuvoittamisessa. Mietinnön esitys ei vastaa niihin

tarpeisiin ja odotuksiin, jotka hallitusohjelmakirjaus Syyttäjälaitoksen mielestä asetti syyteneuvottelun osalta.

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Esityksellä voisi olla huomattaviakin positiivisia yhteiskunnallisia vaikutuksia, mikäli esitettäisiin rohkeampia ja aidosti vaikuttavia uudistuksia. Nyt esitys jättää vaikuttavimmat uudistukset tekemättä, eikä siksi yllä sille asetettuihin vaatimuksiin rikosprosessin sujuvoittamiseksi ja kulujen vähentämiseksi.

Syyttäjälaitoksen näkemyksen mukaisella syyteneuvottelulla saavutettaisiin merkittäväällä tavalla niitä hyötyjä, joita esimerkiksi eri EU-maiden käyttämillä syyteneuvotteluilla parhaimmillaan saavutetaan; viranomaisresursseja vapautuisi vaikeimpien juttujen tutkintaan ja käsittelyyn, asianosaiset saisivat asiansa nopeasti käsiteltyä, pääkäsittelyn järjestämisestä aiheutuvat kustannukset, ja erityisesti merkittävät puolustuksen kustannukset, vähenisivät ja ruuhkautunut rikosprosessi saataisiin nykäistyä parempaan kuntoon. Kansalaisten luottamus oikeusjärjestelmän toimivuuteen voitaisiin palauttaa, kun he saavat asialleen ratkaisun ilman vuosien odottelua.

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

--

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Miten kommentoitte muita toteuttamisvaihtoehtoja (mietinnön jakso 5) ja erillisessä muistiossa esitettyjä ratkaisuvaihtoehtoja? Millaisia vaikutuksia niillä olisi?

Muistiossa on erittäin ansiokkaasti arvioitu nykyisen tilanteen epäjohtonmukaisuuksia, sekä ehdotettu korjaavaksi liikkeeksi syyteneuvottelun sallimista kaikissa rikosnimikkeissä. Syyttäjälaitos yhtyy muilta osin muistion kohdassa 2.1 lausuttuun, mutta kiinnittää huomiota seuraavassa kappaleessa esitettyyn vaihtoehtoon, mikä johtaisi siihen, ettei edes elinkautisella tuomittavia rikoksia tarvitsisi sulkea syyteneuvottelun ulkopuolelle.

Muistiossa esitetään asianomistajan suostumuksen hankkimisen korvaavaa toteuttamistapaa. Muistion mallissa asianomistajalta ei selvitetä suostumusta syyteneuvotteluun, mutta hänelle jätettäisiin syyteneuvottelusta huolimatta oikeus käyttää toissijaista syyteoikeuttaan. Syyttäjälaitos pitää mallia ongelmallisena, vaikkakin mietinnössä esitettyä parempana. Ongelmallinen muistion malli on siksi, että vastaaja joutuisi kuitenkin puolustautumaan asianomistajan toissijaista syytettä vastaan. Se taas lisää vastaajan puolustautumiskustannuksia, mutta vähentää hänen halukkuuttaan syyteneuvotella, koska asian lopputulos olisi neuvottelusta huolimatta epävarma ja riippuisi jälleen kerran yksittäisen asianomistajan tahdosta.

Syyttäjälaitos pitää parhaimpana vaihtoehtona muistion kohdassa 3.2 esitettyä vaihtoehtoa, jossa on arvioitu mahdollisuutta korvata asianomistajan suostumus ehdottomana prosessin edellytyksenä säättämällä syyttäjälle velvollisuus ennen syyteneuvottelun aloittamista harkita myös uhrin etua. Tämä olisi toteuttamisvaihtoehdoista kaikista helpoin ja käytännöllisin. Muistiossa kuitenkin nähdään ongelmana se, että uhrin etu on käsitteenä epäselvä ja voi tapauskohtaisesti tarkoittaa hyvinkin eri asioita. Lisäksi kriteerin lisäämisessä nähtiin riskinä syyteneuvottelun tarkoituksen hämärtäminen ja tulkintakäytäntöjen mahdollinen muodostuminen epäyhtenäiseksi.

Syyttäjälaitos ei näe mainittuja ongelmia säättämisen esteenä. Muistiossa on seikkaperäisesti käyty läpi perusteita, joiden vuoksi uhrin edun arvioiminen syyteneuvottelun edellytyksenä ei ole ristiriidassa syyteneuvottelun tarkoituksen kanssa, vaikka muistiossa lopulta siihen jostain syystä päädytäänkin. Muistiossa viitataan muun muassa hallituksen esitykseen, jossa todetaan, että vaikka ensisijaisesti syyteneuvottelun edellytyksiä harkitessa olisikin kiinnitettävä huomiota viranomaisille aiheutuviin kustannuksiin, merkitystä voisi olla myös epäillylle ja asianosaisille sekä muille oikeudenkäyntiin osallisille kuten todistajille aiheutuvilla rasituksilla (HE 58/2013 vp, s. 23). Lisäksi muistiossa nostetaan esille, että uhrin etu voi liittyä syyteneuvottelumenettelyn edellytysten harkintaan myös oikeudenkäynnin joutuisuusvaatimuksen toteutumisen osalta. Oikeudenkäynnin joutuisuusvaatimuksen mukainen menettelyn mahdollisimman lyhyt kesto olisi uhrin edun mukaista sen säästäessä uhria täysipitkän rikosprosessin rasituksilta. Syyteneuvottelumenettelyä koskevassa hallituksen esityksessä on viitattu ihmisoikeustuomioistuimen käytäntöön, jossa myös ihmisoikeustuomioistuin on katsonut, että keinoista nopeuttaa rikosprosessia, kuten syyteneuvottelusta, on kiistämätöntä hyötyä syytetyille, rikosoikeudenhoidon viranomaisille ja rikoksen uhrille, koska se vähentää viranomaisten työtä ja nopeuttaa rikosvastuun vahvistamista, joka myös helpottaa siviilioikeudellisesta vastuusta päättämistä (Nikolov v. Bulgaria, päätös 28.9.2010, hakemus 39672/03).

Syyttäjälaitoksen mielestä syyttäjän avuksi uhrin edun arvioimisessa voisi hallituksen esityksessä antaa esimerkkejä, eikä kyseinen kriteeri ole missään tapauksessa korkeasti koulutettujen ja ammattitaitoisten syyttäjien toimesta niin vaikeasti hahmotettavissa, että sen arvioiminen johtaisi merkittäväällä tavalla erilaisiin soveltamiskäytäntöihin. Lopullisen arvioinnin asian soveltumisesta syyteneuvotteluvastavaksi tekee joka tapauksessa vähintään yhtä ammattitaitoinen tuomioistuin, joten uhrin etu voi Syyttäjälaitoksen mielestä hyvin olla yhtenä syyteneuvottelun aloittamisen arviointikriteereistä asianomistajan ehdottoman suostumusedellytyksen sijaan. Prosessin valinnan tulee tapahtua viranomaisen toimesta, ei asianomistajan. Huomioon on otettava myös se, ettei syyteneuvottelu missään tapauksessa estä asianomistajaa esittämästä korvausvaatimuksia tunnustamisoikeudenkäynnin yhteydessä, ja rikosvastuun toteuttamisen kuuluu olla syyttäjän vastuulla.

Onko jokin muu tapa, jolla esityksen tavoitteet voitaisiin toteuttaa?

Esityksen tavoitteina on nopeuttaa ja sujuvoittaa prosesseja samalla huomioiden oikeusturva ja perusoikeudet. Syyteneuvottelun tavoite itsessään on prosessiekonomia; kun osa teoista käsitellään normaalia rikosprosessia keveämmässä menettelyssä, voidaan viranomaisresursseja kohdistaa tarkoituksenmukaisesti, tehostaa viranomaisten toimintaa ja nopeuttaa esitutkintaa, syyteharkintaa ja tuomioistuinkäsittelyä.

Esityksessä on se keskeinen ongelma, että syyteneuvottelun käyttöalaa laajennetaan rikosnimikkeittäin, eikä rajoituksista luovuta kokonaan, mikä olisi kansalaisten näkökulmasta yhdenvertaista ja esityksen tavoitteiden näkökulmasta tehokkain ja selkein ratkaisu. Syyttäjällä on jo nyt varsin merkittävästi harkintavaltaa päättäessään nostaako syytettä vai ei. Ainoastaan valtakunnansyyttäjän yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvat asiat on jätetty syyttäjän ratkaisuvallan ulkopuolelle. Syyttäjälle kuuluisi luontevasti kaikkien rikosnimikkeiden osalta myös sen harkinta, onko asia laadultaan sellainen, että se olisi syyteneuvotteluvastavissa. Tämä sopisi paremmin yhteen myös sen ehdotetun muutoksen kanssa, että poliisin on samalla, kun se ilmoittaa epäillyille ja asianomistajille heidän oikeutensa ja velvollisuutensa, ilmoitettava myös mahdollisuudesta

syyteneuvotella. Oikeudet olisivat yhteneväiset siten kaikille rikosprosessiin joutuneille asianosaisille.

On myös huomioitava, etteivät rikoslain 6 luvussa säädetty lieventämisperusteet koske vain tiettyjä rikoksia, vaan kaikkia. Siihenkin nähden on epä johdonmukaista, että jostain syystä syyteneuvottelu nähdään menettelynä, jota ei kaikkien rikosten kohdalla voi edes harkita, vaikka tuomioistuin tekisi lopullisen päätöksen seuraamuksesta myös syyteneuvotteluissa asioissa.

Koska Syyttäjälaitos on erittäin vahvasti sillä kannalla, että syyteneuvottelu on sallittava kaikissa rikosnimikkeissä (pois lukien elinkautisrikokset), on sen lisäksi syyttäjän harkintavallassa oltava se, johtaako syyteneuvottelussa tunnustaminen sitoutumiseen vaatia rangaistusta alennetulta asteikolta. Vastaajan hyöty tunnustamisesta olisi tällöin esimerkiksi joidenkin juttukokonaisuuteen liittyvien ”rönsyjen” rajoittaminen ETL 3 luvun 10 a§:n nojalla tai niiden syyttämättä jättäminen ROL 1 luvun 10 §:ssä säädettyin tavoin, nopeampi tuomioistuinprosessi ja vangitun jutussa tutkintavangista vankeusvangiksi pääseminen, vähäisemmät todistelukustannukset ja muut kulut tai vaikkapa rikoshyödystä neuvottelu. Asianomistajan hyöty tulisi vastaavasti prosessin nopeudesta, vapautumisesta mahdollisesti ahdistavasta todistamisesta, asian saamisesta ylipäättään pois päivänjärjestyksestä, mutta kuitenkin ilman tunnetta siitä, että vastaaja pääsisi tekemästään rikoksesta ”kuin koira veräjästä” vähäisemmällä rangaistuksella. Talousrikoksissa vastaavasti neuvottelun kohteena voisivat olla liiketoimintakielto, rikoshyöty tai yhteisösakko, mutta rangaistus mitattaisiinkin normaalilta asteikolta. Tällainen harkinta alennetun asteikon käyttämisestä syyteneuvottelussa on ollut mahdollinen jo esitutinnan aikaisessa tunnustamismenettelyssä, ja se tulee laajentaa koskemaan koko syyteneuvottelua. Tämä mahdollisuus toisi ennestään lisää tapauksia, joissa syyttäjä voisi tosiasiallisesti harkita syyteneuvottelua erityyppisissä rikoksissa ja tuottaisi mietinnössä ehdotettua paremmin prosessiekonomista hyötyä. Luonnollisesti se, ettei vastaaja saisi rangaistukseensa alennusta syyteneuvottelun kautta, ei estä tuomioistuinta harkitsemasta lievennettyä rangaistusta rikoslain 6 luvun 6 §:ssä säädettyin tavoin.

Asianomistajan suostumus on esityksessä jätetty entiselleen, vaikka työryhmän tehtävänannon täsmennys olisi mahdollistanut asianomistajan suostumukseen liittyviä rajoituksia. Syyteneuvotteluun liittyvien erilaisten selvitysten perusteella yksi merkittävimmistä esteistä syyteneuvotteluille on koettu olleen asianomistajan suostumuksen edellyttäminen kaikissa tapauksissa (paitsi esitutinnan aikaisessa tunnustamismenettelyssä).

Sen lisäksi, mitä Syyttäjälaitos on jo edellä asianomistajan suostumusedellytyksestä lausunut, Syyttäjälaitos nostaa esille seuraavaa.

Mikäli asianomistajan suostumuksesta kokonaan luopuminen katsotaan mahdottomaksi, pitäisi syyttäjälaitoksen mielestä hyväksyä vähintään sellainen ratkaisu, jossa esitutkinnassa, esimerkiksi samalla, kun asianomistajalle kerrotaan esityksen mukaisesti mahdollisuudesta syyteneuvotteluun, häneltä tiedustellaan myös suostumus siihen. Suostumusta ei pitäisi voida enää tämän jälkeen peruuttaa. Lisäksi esitutkinnassa kohtuullisten tavoittamisyritysten jälkeen tavoittamattomiin jääneen asianomistajan katsottaisiin luopuneen oikeudestaan estää syyteneuvottelu. Tämä vaatisi luonnollisesti varsin kattavaa selvitystä asianomistajalle siitä, mistä kaikesta syyttäjä voi neuvotella epäillyn kanssa, jotta asianomistaja ymmärtää, mikä voi olla syyteneuvottelun lopputulos, ja että hänen oikeutensa vaatia vahingonkorvauksia säilyy kaikesta huolimatta. Valmiin tuomioesityksen hyväksyvää suostumusta ei ole perusteltua vaatia.

Edellä kuvatun lisäksi suostumusta ei tarvitsisi selvittää lainkaan oikeushenkilöiltä tai julkisyhteisöiltä, vaan ainoastaan luonnollisilta henkilöiltä. Tämä rajanveto helpottaisi syyteneuvottelujen aloittamista erityisesti talousrikostyyppisissä rikosasioissa.

Oikeusministeriön julkaisussa 2025:16 Asianomistajien aseman parantaminen sekä syyttäjän ja poliisin työtaakan keventäminen moniasianomistajarikoksissa ehdotetaan, että syyteneuvottelun käyttö tulisi moniasianomistajarikosten osalta mahdollistaa ilman asianomistajien suostumusta. Syyteneuvottelu tulisi näissä tilanteissa pääsääntöisesti rajata koskemaan rikosvastuun toteuttamista ja yksityisoikeudellisia vaatimuksia koskeva asia tulisi käsitellä syyteneuvottelusta erillisenä asiana. Asianomistajien yksityisoikeudellisia vaatimuksia ajaisi lähtökohtaisesti julkisasianhoitaja keskitetysti. Syyttäjälaitos pitää ehdotettua menettelytapaa kannatettavana, mutta kiinnittää samalla huomiota siihen, ettei se poista kuin murto-osan asianomistajan suostumukseen liittyvästä problematiikasta. Siksi edellä syyttäjälaitoksen esittämät vaihtoehdot ongelman ratkaisemiseksi ovat myös tarpeellisia.

Täysimittaiseen rikosprosessiin on tarkoituksenmukaista saattaa vain ne asiat, jotka ovat aidosti riittäviä ja vaativat sen vuoksi syyttäjää esittämään näyttöä syytteensä tueksi.

Syyttäjälaitoksen mielestä muutoksia mietinnössä ehdotettuihin pykäliin pitäisi tehdä ainakin seuraavasti:

1 luku Syyteoikeudesta ja syyteharkinnasta

8 b §

Syyttäjä voi 10 §:ssä tarkoitetussa tuomioesityksessä sitoutua jättämään vaatimatta rikoslain 10 luvussa säädetyn menettämisseuraamuksen tai neuvotella sen sisällöstä muutoin.

10 §

Syyttäjän tulee harkita tuomioesityksen edellytyksiä. Syyttäjä voi ryhtyä esitutinnan ja syyteharkinnan aikana sekä rikosasian ollessa vireillä tuomioistuimessa toimenpiteisiin tuomioesityksen tekemiseksi ja sen käsittelemiseksi 5 b luvussa tarkoitetussa oikeudenkäynnissä, jos hän katsoo asian käsittelyn 5 b luvussa tarkoitetussa oikeudenkäynnissä perustelluksi ottaen huomioon asian laadun ja esitettävät vaatimukset, asian käsittelystä ilmeisesti aiheutuvat kustannukset ja siihen kuluva aika sekä mahdolliset epäiltyyn rikokseen tai siihen välittömästi liittyvään rikokseen kuuluvat osallisuuskysymykset, kuitenkin pois lukien rikokset, joista syyttäjän arvion mukaan voi seurata elinkautinen vankeusrangaistus.

Syyttäjän on aina arvioitava, onko syyteneuvottelu asianomistajan edun mukaista.

Syyttäjä voi sitoutua tuomioesityksessä vaatimaan rangaistusta rikoslain 6 luvun 8 a §:ssä tarkoitetun lievennetyn rangaistusasteikon mukaisesti. Syyttäjä voi sitoutua jättämään syytteen nostamatta yhdestä tai useammasta epäillyistä rikoksista tämän luvun 8 §:n 2 momentin mukaisesti.

Syyttäjä voi tuomioesityksessä tehdä myös liiketoimintakieltoa koskevan sitoumuksen liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 7 §:ssä säädetyllä tavalla.

Syyttäjä voi tuomioesityksessä sitoutua vaatimaan alennettua yhteisösakkoa rikoslain 9 luvun 5 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Syyttäjä voi tuomioesityksessä tehdä menettämisseuraamusta koskevan sitoumuksen siten kuin 8 b §:n 2 momentissa säädetään.

Tuomioesitys on laadittava kirjallisena ja osapuolten on se allekirjoitettava ja päivättävä. Tuomioesityksessä on ilmoitettava seuraavat tiedot, minkä lisäksi esityksen sisällöstä on soveltuvin osin voimassa, mitä 5 luvun 3 §:ssä säädetään haastehakemuksesta:

- 1) 2 momentissa tarkoitetut tiedot sekä syyttäjän mahdollinen sitoumus vaatia rangaistusta lievennetyn rangaistusasteikon mukaisesti;
- 2) mahdollinen liiketoimintakieltoa, yhteisösakkoa tai menettämisseuraamusta koskeva sitoumus;
- 3) syyttäjän kannanotto tuomittavan rangaistuksen lajista ja määrästä;
- 4) mitä asiassa olisi lajilta ja määrältä vaadittu rangaistukseksi, minkä pituista ja sisältöistä liiketoimintakieltoa olisi vaadittu sekä millaista menettämisseuraamusta olisi vaadittu ilman tuomioesitystä.

10 a §

Kun syyttäjä katsoo, että epäilyistä rikoksesta voidaan tehdä tuomioesitys, hänen on neuvoteltava rikoksesta epäillyn tai rikosasian vastaajan kanssa tuomioesityksen tekemisestä (syyteneuvottelu). Jos rikos on tehty oikeushenkilön toiminnassa rikoslain (39/1889) 9 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla, syyttäjä voi neuvotella oikeushenkilön kanssa yhteisösakkoa koskevasta tuomioesityksestä.

5 b luku Tunnustamisoikeudenkäynti

2 §

Tunnustamisoikeudenkäynti on pidettävä viipymättä asian vireilletulosta.

4 §

Tuomiossa on ilmoitettava tuomitun rangaistuksen lisäksi, millaisen rangaistuksen lajiltaan ja määrältään tuomioistuimella olisi tuominnut ilman tuomioesitystä. Jos asiassa tuomitaan liiketoimintakielto tai menettämisseuraamus, tuomioistuimen on tuomiossa ilmoitettava, millaisen liiketoimintakiellon tai menettämisseuraamuksen tuomioistuimella olisi tuominnut ilman tuomioesitystä. Tuomiossa on myös ilmoitettava, millaisia seuraamuksia syyttäjä on tuomioesityksessä vaatinut.

3 luku Esitutinnan toimittamisen yleiset säännökset

3 § Esitutinnan toimittaminen

Esitutkintaviranomaisen on arvioitava mahdollisuutta oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 ja 10 a §:ssä tarkoitettua tuomioesitystä koskevaan neuvotteluun (syyteneuvottelu) ja tämän lain 5 luvun mukaisesti tehtävä esitutkintayhteistyötä neuvottelun käynnistämiseksi.

10 a § Esitutinnan rajoittaminen tuomioesitystä koskevan neuvottelun yhteydessä

Jos oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 ja 10 a §:ssä tarkoitettua tuomioesitystä koskeva neuvottelu (syyteneuvottelu) on aloitettu esitutkinnassa ja saman henkilön tekemäksi epäiltyjä rikoksia on kaksi tai useampi, syyttäjä voi neuvottelun yhteydessä tutkinnanjohtajan esityksestä määrätä, että esitutkintaa ei toimiteta kaikista rikoksista tai että esitutkinta näiden osalta lopetetaan, jos syyttäjä katsoo sen perustelluksi ottaen huomioon asian laadun ja esitettävät vaatimukset, käsittelystä ilmeisesti aiheutuvat kustannukset ja siihen kuluva aika sekä muut seikat.

Esitutkintaa ei kuitenkaan jätetä toimittamatta tai lopeteta, jos tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaatii esitutkinnan toimittamista.

Päätös jättää esitutkinta toimittamatta tai lopettaa se saadaan peruuttaa vain, jos oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 ja 10 a §:ssä tarkoitettua tuomioesitystä koskeva tunnustus tai suostumus peruutetaan taikka asiassa ilmenneen uuden selvityksen mukaan päätös tai sitoumus on perustunut olennaisesti puutteellisiin tai virheellisiin tietoihin.

Rikosasiassa, jossa Euroopan syyttäjänvirasto käyttää toimivaltaa, 1 momentin soveltamisen edellytyksenä on, että Euroopan syyttäjänviraston pysyvä jaosto on hyväksynyt menettelyn. Asia on saatettava tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustamisessa annetun neuvoston asetuksen (EU) 2017/1939 40 artiklassa säädetyllä tavalla pysyvän jaoston ratkaistavaksi ennen kuin syyttäjä päättää 1 momentissa tarkoitettua toimenpiteestä.

4 luku Esitutkintaperiaatteet ja esitutkintaan osallistuvien oikeudet

16 § Ilmoitus epäillyn oikeuksista

Kun henkilölle ilmoitetaan, että häntä epäillään rikoksesta, hänelle on viipymättä ja viimeistään ennen hänen kuulemistaan ilmoitettava:

8) mahdollisuudesta oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 ja 10 a §:n mukaiseen tuomioesitystä koskevaan neuvotteluun (syyteneuvottelu).

18 § Ilmoitus asianomistajan oikeuksista

Esitutkintaviranomaisen on ilmoitettava asianomistajalle ilman aiheetonta viivytystä siinä laajuudessa kuin se on erityisesti asianomistajan henkilöön liittyvät seikat ja rikoksen laatu huomioon ottaen tarpeen:

11) mahdollisuudesta, että asiassa voidaan järjestää oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 ja 10 a §:n mukainen tuomioesitystä koskeva neuvottelu (syyteneuvottelu).

5 luku Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän esitutkintayhteistyö

1 § Ilmoitus syyttäjälle

Esitutkintaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava syyttäjälle rikosasiasta, joka esitutkintaviranomaisen arvion mukaan saattaisi soveltua oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 ja 10 a §:ssä tarkoitettua tuomioesitystä koskevaan neuvotteluun (syyteneuvottelu).

9 luku Oikeushenkilön rangaistusvastuusta

5 § Yhteisösakko

Jos yhteisösakko on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitetun tuomioesityksen kohteena, syyttäjä saa vaatia enintään kaksi kolmannelta siitä yhteisösakon euromäärästä, jonka syyttäjä olisi vaatinut ilman tuomioesitystä. Samoin tuomioistuin saa tuomita oikeushenkilölle enintään kaksi kolmannelta yhteisösakon euromäärästä, jonka tuomioistuin olisi tuominnut ilman tuomioesitystä.

7 § Rangaistusvaatimuksen tekemättä jättäminen

Rangaistusvaatimus saadaan jättää tekemättä myös, jos rikoksentekijä 4 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa on jo tuomittu rangaistukseen tai jos odotettavissa on, että hänet oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitetun tuomioesityksen mukaisesti tuomittaisiin rangaistukseen, ja on odotettavissa, ettei oikeushenkilöä rangaistukseen tuomitsemisen vuoksi tuomittaisi yhteisösakkoon.

10 luku Menettämisseuraamuksista

x § Menettämisseuraamuksesta neuvottelemisen

Syyttäjä voi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 10 ja 10 a §:n mukaisen tuomioesitystä koskevaan neuvottelun (syyteneuvottelu) yhteydessä neuvotella menettämisseuraamuksen sisällöstä tai jättää menettämisseuraamusta koskevan vaatimuksen kokonaan esittämättä.

9 § Menettämisseuraamusasian käsittely

Menettämisseuraamus määrätään syyttäjän vaatimuksesta. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 8 b §:ssä säädetään perusteista, joiden nojalla syyttäjä saa jättää menettämiskaavan esittämättä ja 1 luvun 10 §:ssä menettämisseuraamusta koskevasta syyteneuvottelusta. Myös asianomistaja voi esittää menettämiskaavan ajaessaan yksin syytettää oikeuden käynnistä rikosasioissa annetun lain 7 luvun mukaisesti. Vaatimuksen esittämisestä sakon ja rikesakon määräämisestä annetussa laissa säädettyssä menettelyssä säädetään erikseen.

4 § Liiketoimintakiellon sisältö

Tuomioistuिन voi erityisistä syistä määrätä, ettei kielto koske tiettyä, tietynlaista tai tietynlaajuista liiketoimintaa taikka tehtäviä tai toimintaa tietyssä yhteisössä tai säätiössä taikka 1 momentin 6 kohdan mukaisen määräysvallan hankkimista yhteisössä. Erityisenä syynä on pidettävä 7 §:ssä tarkoitettua tuomioesitystä.

5 § Liiketoimintakiellon kesto

Jäljempänä 7 §:ssä tarkoitetun tuomioesityksen johdosta määrättävä liiketoiminta kielto voi kuitenkin olla vähintään yhden vuoden mittainen.

6 § XXXXX

7 § Liiketoimintakieltoa koskeva tuomioesitys

Syyttäjä voi oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 1 luvun 10 §:ssä tarkoitetussa tuomioesityksessä sitoutua poikkeamaan:

1) 4 §:ssä säädetystä liiketoimintakiellon sisällöstä niin, että kielto ei koske tiettyä, tietynlaista tai tietynlaajuista liiketoimintaa taikka tehtäviä tai toimintaa tietyssä yhteisössä tai säätiössä taikka 1 momentin 6 kohdan mukaisen määräysvallan hankkimista yhteisössä;

2) 5 §:ssä säädetystä liiketoimintakiellon kestosta, kuitenkin siten, että kieltoa on vaadittava vähintään vuodeksi.

Syyttäjä voi tuomioesityksessä erityisestä syystä sitoutua jättämään vaatimatta liiketoimintakieltoa. Syyttäjä ei kuitenkaan voi tehdä tällaista sitoumusta, mikäli henkilö on liiketoiminnassa syylistynyt 3 §:n 3 momentin 1–4 kohdissa lueteltuihin tekoihin.

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

ei lausuttavaa

Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

.

-

Koivisto Ari-Pekka
Syyttäjälaitos

Korvenmaa Jenni
Syyttäjälaitos